

Heemkundevereniging

“DE HEERLIJKHEID HERLAAR”

Jaargang 10, nr.2

oktober 2004

Colofon

Bestuur:

Fr. van Dommelen, voorzitter
telefoon 073-551 31 51
M. van Griensven, secretaris
telefoon 073-551 33 63
Th. van de Wetering, lid
telefoon 073-551 28 80
F.C. Cooijmans, lid
telefoon 073-551 43 59

Adres secretariaat:

Nieuwstraat 28
5371 AD Sint-Michielsgestel

Bankrelatie:

Heemkundevereniging
“De Heerlijkheid Herlaar”
Rabobank Sint-Michielsgestel
Rekeningnummer:
13.36.98.742

Contributie per jaar Heemkundevereniging:

€ 15,- voor leden
€ 10,- voor gezinsleden
€ 5,- voor aspirant-leden
€ 25,- voor donateurs en
begunstigers

Openstelling documentatiecentrum

Ons “Heemhuis” bij Viataal is
geopend na afspraak met de
toezichthouder,
telefoon 073-551 43 59

Periodiek “Den Heertgang”

Redactie:

F.C. Cooijmans
M. van Griensven
N.van Hengstum
Th. van de Wetering

Redactie adres:

Nieuwstraat 28
5271 AD Sint-Michielsgestel

Drukwerk:

Drukkerij “Herlaer”
F. den Otter

Tekening Oude Toren:

J.Lurinks

Inhoud

Henk Eikemans

Het gilde St.Antonius en Barbara
en de relatie met
de Familie Spierings
blz.2

Co Rittman

Ooggetuigeverslag
van de
bevrijding van St.Michielsgestel
dd 23-10-1944
blz.7

Het gilde ST. ANTONIUS EN BARBARA en de relatie met de FAMILIE SPIERINGS.

door Henk Eikemans

Omstreeks 1988 waren nazaten van de Gestelse familie Spierings, geïnspireerd door de historica drs. Mechelien Spierings, op zoek naar de relatie van hun voorouders met het gilde van St. Antonius en Barbara te Sint-Michielsgestel. De toenmalige gemeentearchivaris en gildelid Henk Eikemans heeft in dat verband onderzoek verricht en een artikel geschreven over de geschiedenis van het gilde en het gildezilver, waaronder een viertal koningsschilden van de voormalige familie Spierings. Gaarne plaatsen wij dit interessante artikel van wijlen Henk Eikemans.

Geschiedenis van het gilde van St. Antonius en Barbara.

De geschiedenis van het gilde "van den Heiligen Marschalk Sint Anthonis ende van der Heiligen Maget Sinte Barbara", dat oudtijds bekend stond als "de jonge schuts", gaat vermoedelijk reeds terug tot de 15e eeuw. De oude, nog in het bezit van het gilde zijnde kaart dateert weliswaar uit 1614, maar uit dit reglement, gegeven door de heer Hendrick Grave tot den Bergh, vrijheer tot Hedel en Boutersum, St. Stephansweerd, Spalbeek, Aut-Herlaer, St. Michielsgestel enz. blijkt dat dit diende ter vervanging van het oude, destijds verleend aan "hun voorouderen" door de heer van Gestel en Herlaer, maar dat bij inlandse oorlogen, in het begin van de 80 jarige oorlog, ontvreemd was. Het gilde is derhalve veel ouder dan de kaart van 20 juni 1614. Blijkens een der oudste rekeningen van Herlaer hielden de schutten van Gestel in 1417, op zondag voor St. Jan Baptist, het schuttersfeest. Tot die schutten behoorde vermoedelijk ook het gilde van St. Antonius en Barbara. De oudste zilveren koningsplaat dateert uit 1612. Waarschijnlijk is er nog ouder zilver.

Uit het verleden van het gilde is weinig bekend. Van oudsher is het hoofddoel van

het gilde de bevordering van de onderlinge broederschap. Zo waren de gildebroeders verplicht elkaar behulpzaam te zijn bij ziekte of dood(pest) van een der gildebroeders of -zusters. Oorspronkelijk was het gilde een "schutterije van den voetboghe".

Uit een tweetal oude boeken met rekeningen blijkt, dat het gilde in vroeger jaren inkomsten genoot uit landhuur, lichtmispacht en verkoop van bomen. Ook werd trouwgeld en entreegeld betaald. Er moest ook boete worden betaald wanneer een gildebroeder op de teerdag - en dat waren er vroeger vier- niet in de kerk was geweest.

In de loop van de jaren zijn veel oude gebruiken in onbruik geraakt., maar het gilde bleef bestaan. Een jaarlijkse teerdag werd in ere gehouden en ook het koningsschieten vond - aanvankelijk elk jaar - om de zes jaar plaats.

Na 1945

Na 1945 was het voor de gilde-overheid geen eenvoudige taak om het gilde weer nieuw leven in te blazen. De meeste gildebroeders hadden de oorlog overleefd en het gildezilver, het geringe aantal documenten en het merendeel van de attribu-